

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslano vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Narodi vstajajo in prihaja demokracija.

Svetovna vojna, ta kopel človeštva, je zbudila povsem nove sile, ki so doslej dremale v človeštvu. Sedanji dogodki niso povsem novi, toda v taki obliki, kakor danes, se niso pojavljali v nobeni dobi zgodovine. Gospodarski sistem, izvedba birokratične in kapitalistične organizacije je morila vse te sile in povsem naravno je, da je posledica grozne kopeli tudi preobrat javnega mnenja in da je preporod duševnih sil enako velik, kakor je bil velik dogodek imperialistična svetovna vojna.

Demokratizem se zbuja, vstaja in z njim vse zahteve po pravicah, po enakopravnosti, po svobodi. Tisoč let tlačeni narodi se otresajo protektorata in hočejo živeti svobodno življenje, hočejo se razvijati in odločati sami o svoji usodi.

Enako kakor narodi, se v tem trenutku zavedajo svojih pravic delavci vseh svobodnih narodov in prav tako kot so čutili suženjsko breme narodi, ljudstvo kot narod, čuti tudi delavstvo ob tem preporodu svojo brezpravnost v kapitalistični družbi. Z osvoboditvijo narodov, mora vstati tudi svoboda delovnega ljudstva vseh posameznih narodov; brez svobode delavstva, brez enakopravnosti delavstva v družbi tudi narodna svoboda ne more biti prava svoboda.

Danes je narodni praznik. Praznik je, ki ga delavstvo spoštuje in proslavlja kot znak veselja nad osvoboditvijo v trdnem prepričanju, da si bo delavstvo znalo priboriti, ker to mora storiti, vse pravice, to je popolno enakopravnost v novi Jugoslaviji. V tem namenu smo danes stopili med manifestante in manifestirali smo z navdušenostjo, ker smo sovražniki vseh krivic, pa naj se dogajajo komurkoli. Veličastna manifestacija, pravi vzor discipliniranega in redoljubivega naroda naj pokaže v živih barvah vso resnobo in vso življensko sposobnost našega plemena.

Delavci, vsi delovni sloji! Ta važni trenutek v zgodovini človeštva nas kliče na delo, na vztrajno delo za popolno svobodo vsega slovenskega ljudstva. Prav bližnja bodočnost nas pozove k važnemu delu za slovenski proletarijat in veliko, neodpušljivo zamudo bi napravili, če bi ne bili na svojem mestu.

Ne pozabimo, človeška družba se preraja in kako se prerodi, to vprašanje je važno prav posebno za nas!

Beda v Trstu.

Pomanjkanje živil je v Trstu vsak dan bolj občutno. Tako občutno, da ni nobena laž, če govorimo o tržaški bedi, o pravi pravcati bedi. Saj ne dobi Trst od nikoder ničesar in nihče se ne zanima resno za to, da bi dobilo tržaško prebivalstvo nekaj živeža. V poslednjih dneh je pa pomanjkanje živil tako občutno, da je čudež, kako v Trstu ljudstvo še vedno živi.

Zato, da skuša odpomoči tej bedi, se je sešel na sejo dne 22. t. m. mestni akcijski odbor, ki je sestavljen iz zastopnikov vseh tržaških strank in vseh slojev. Ker je predsednik Oliva odsoten, je predsedoval seji podpredsednik sodrug Puecher. Po raznih govorih in nasvetih od strani posameznikov kakor tudi po pojasnilih, ki jih je dal vladni zastopnik Scarpa, je bila sprejeta soglasno naslednja resolucija:

»Uvažujoč pomanjkanje in trpljenje prebivalstva v teh pokrajinah tekom petdesetih mesecev vojne, pomanjkanje in trpljenje, ki se vsak dan veča in, ki povečava grozo, ki jo povzroča med tržaškim in bližnjim prebivalstvom bolezen in vsled epidemične bolezni smrt; uvažujoč nadalje, da je pomanjkanje hrane posledica revnih produkcijskih razmer v teh pokrajinah in posledica pičlega zanimanja glede tukajšnje prehrane od strani kompetentnih faktorjev, — tržaški mestni akcijski svet —

konstatira, da ni pričakovati od osrednje dunajske vlade nobene resne pomoči zlasti sedaj ne, ko se nahaja državna politika v kulminaciji in ogroža gospodarsko krizo na način, da jo dela katastrofično in za prebivalstvo naravnost uničujočo, in

prepojen svete dolžnosti, ki mu nalaga niemu svetu, da dvigne tudi v tem kakor v drugih kritičnih momentih svoj glas in v nadi, da ne pusti v nemar nobeno sredstvo, ki bi utegnilo koristiti prehrani tukajšnjega prebivalstva

sklene:

Državnozborski poslanci Trsta, Goriške in Istre pozivlje, da opozore na skrajno aprovizacno potrebo tržaškega ljudstva vse javne faktorje, od katerih zamore biti odvisna aprovizacija v Avstriji živečih ljudstev a še posebej, da opozori na to potrebo češko-slovaški in jugoslovanski narodni odbor in provizorično vlado nemške Avstrije. Vse te faktorje naj poslanci prosijo pomoči za hitro ekspedicijo živil takoj in tudi vbodoče, dokler bo trajala potreba. Obenem se naproša poslance, da se obenem obrnejo tudi do predsednika ameriških zedinjenih držav (do katerega se je obrnila Avstrijska vlada za mir in premirje) s prošnjo, da bi potem najbližjega kraljestva, t. j., potem Italije in na podlagi posebnih dogovorov z Avstroogrsko vlado, določil skorajšnjo aprovizacijo teh siromašnih pokrajin na način, da se obvaruje prebivalstvu pred grozno usodo, ki mu preti zlasti vsled bližajoče se zime».

To je torej sklep tržaškega mestnega akcijskega odbora. Mi bi res priporočali vsem kompetentnim faktorjem, a zlasti jugoslovanskemu odboru, naj priskočijo na pomoč po svojih močeh temu revnemu, in izstradanemu prebivalstvu.

Pismo iz Prage.

25. 10. 1918.

Obljuba dela dolg. Obljubil sem, da vam napišem o članku v vaši »Demokraciji« glede češkega socializma, ali saj veste, da v tej važni dobi človek težko seže po peresu, ker je drugega dela dovolj. Vendar: bodi! G. J. Hajšman je socialist, kakoršnih je med inteligenco zadnje čase na Češkem prav obilo. Pred vojno je bil urednik Masarykovega »Časa«, sedaj je pa dopisnik raznih meščanskih listov. Kako razume socializem, kaže dejstvo, da je na pr. stalni dopisnik »Slovenskega Naroda« v Ljubljani, ki je vendar organ »Jugosl. dem. stranke«, ki je protisocialistična, meščanska stranka. Da, socialist ne more pisati redno v meščanske liste o političnih dogodkih je vendar jasno. Za socialistično znanstveno revijo pa je čudno znamenje kritičnosti, če takega »socialista« smatra za pripravnega objektivnega poročevalca o socialističnem gibanju na Češkem. Vzemimo na pr. zadnji zvezek »Demokracije« v roke, kjer je priobčen članek o češkem socialističnem tisku. Tu trdi g. Hajšman, da se zrcali v sedanjem glavnem organu češko-slovanske socialno-demokratične stranke »Pravo Lidu« mnenje manjšine.

Kako nelogično je to, se vidi že iz tega stavka samega. Glavni organ stranke, ki izhaja dvakrat na dan in ki ima ogromno število naročnikov, naj prinaša »mnenje manjšine«! Isto tako, da je v Brnu, kjer so po mnenju g. Hajšmana, mase naravnost radikalno-nacionalistične, toda glasilo stranke pa piše hujske od Ljeningovih »Izvestij«! Človek, ki misli trezno se bo takemu pisanju čudil. Ako bi listi »Pravo Lidu« njegova večerna izdaja »Večernik« in brnski dnevnik »Rovnost« ne pisali v smislu strankinega mišljenja, bi padale njih naklade, nasprotno se pa večajo in ti listi so med delavstvom vedno bolj priljubljeni. Čuden in nerazumljiv je sledeči Hajšmanov stavek: »Tusar (moravski drž. poslanec iz Brna) se noče vmešavati v te zadeve, dokler stoji na Dunaju v eni črti s Habermanov«. Za Hajšmana ne eksistira kot mnenje ničesar drugega kot Habermanov dnevnik »Nova doba« v Plznu in Bechynov

tednik »Hlas Lidu« v Prostějovu. Vsi drugi dnevniki, obdnevnik, tedniki kot: Pravo Lidu, Večernik, Dělnické Listy, Rovnost, Duh Času, Sloboda itd. itd. nad dvajset jih je — so pa enostavno mnenje manjšine. Značilno je za Hajšmana karakteriziranje glavnega urednika »Prava Lidu« sodr. Stivina, češ, da je zvest izvrševalec Šmeralovih misli. Ta trditev je nekaj naravnost nezaslišanega, ker je sodr. Stivina eden najbolj samostojno mislečih mož češko-slovanske socialne demokracije. Hajšmanu je sploh vsakdo, ki samostojno misli in ne trobi v rog narodnega radikalizma, Šmeralovec. To kaže n. pr. sledeča njegova trditev v vaši »Demokraciji« (str. 209): »Tudi pri listih češke socialistične stranke se opažata dve smeri in sicer zato, ker je prišel ob času razprav drž. poslanec Stribrný pod vplivom plitvega neizkušenega teoretika dr. Frankeja v Šmeralovo smer.« Ali ni to interesantno, da ima Šmeral vpliv celo na take moze kot sta Stribrný in dr. Franke? No, stvar pa je druga. Poslanec Stribrný in dr. Franke sta resna socialisti, ki ne stojita pod vplivom meščanskih nazorov in se trudita, da bi v češko socialistično stranko uvedla čisti socialistični duh.

Da gosp. Hajšman imenuje glasilo centralističnih soc. demokratov »Dělnický Denník« »žurnalističen unikum nekaj embrio za ultra borbiševiško smer, ki psuje na vse, oblaja vsakogar in oblati vse, kar je češko,« je umevno, ker je Hajšman ultra nacionalist. Neverjetno pa je, da more socialistična revija »Demokracija« priobčiti tudi tako-le Hajšmanovo trditev: »Dělnický Denník« vzdržuje dunajska socialistična stranka in zato hlapčuje zvesto svojim gospodarjem.« Ta Hajšmanova trditev je naravnost umazana. »Dělnický Denník« je glavno glasilo češke socialno-demokratične stranke, ki se je priglasila na svojem zadnjem strankinem zboru za Zimmerwaldsko politično smer. Nepošteno je tedaj, če se ve to in zapiše tako gorostasno trditev.

Pa bodi dovolj! S tem sem zopet dokazal, da gospod Hajšman ni mož, ki more pisati objektivno o češkem socialističnem gibanju. Zato morate prejemati vse njegove članke kot mnenje moža, ki ni objektivni in ki ima precej nagajenja proti pravemu razumevanju socializma.

H.

Viljem naj gre!

Socialnodemokratska »Fränkische Tagespost« piše 19. oktobra: »Kdor je čital zadnje vojno poročilo, se mora prijeti za glavo, ker se še vedno vojskujemo. Ali znabiti še kdo na Nemškem misli, da moremo izgubljeno ozemlje dobiti nazaj? Kjer stojimo danes, smo stali kmalu po pričetku vojne. Vsak dan stane na tisoče človeških življenj, ker nimamo poguma, izpolniti pogoje premirja, ki ga izpolniti moramo in ki ga bomo izpolnili v osmih dneh, ne da bi ugovor nemškega naroda delal vladi težave. Z vso razločnostjo stoji v Wilsonovih pogojih za premirje, ki jih ne moremo odkloniti, da Viljem II. ne more biti več nemški cesar, ako naj nastopi premirje. Premirje pa mora nastopiti, to pove včerajšnje vojno poročilo tudi najzaslepljenejšim Vsenemcem. Ali jih mora vsak dan tisoče pasti, na tisoče biti ranjenih, na tisoče jih pasti v vjetništvo, ker ni na Nemškem nikogar, ki naj pove cesarju, kaj mu je storiti? Danes je vsako uničeno vojaško življenje krvna krivda Viljema II. Prepirali so se, kdo je provzročil vojno, nihče pa ne more utajiti, da, kdorkoli naših vojakov danes pade, je padel po krivdi Viljema II.

Kje so tisti velemogočni ljudje z Bismarckovo besedo v ustih: »Bojimo se samo Boga, sicer pa ničesar na svetu?« Ali so resnično samo lakaji in klavni dvorni lizuni, ki se cesarju ne upajo povedati, kaj je njegova prokleta dolžnost: nemški narod rešiti samega sebe. On je, kakor se vidi, ovira miru, ovira premirja, ovira vsakega pogajanja s sovražnikom. Naj kdo cesarju to pove in on se mora — naj ima že lastnosti kakršnekoli hoče — mora se zgruditi pod čuvstvom svoje odgovornosti. Kje pa je Hin-

tev 33 angažiranih članov: solistov, zboristov, 12 glasbenikov in par tehničnih močij. O oprostitvah so bili obveščeni ti člani, toda pojavil se je nov zadržek: posamezni oddelni poveljniki oproščencev vzlic uradnim odlokom ne odpuste, češ da zanje nimajo nadomestkov. Ravnateljstvo se je znova brzojavno obrnilo do Jugoslovanskega kluba za energično pomoč. Tako se je nadejati, da bomo imeli končno prvi teden meseca novembra vendarle prvo glasbeno predstavo. Spricho takega položaja mora nositi novo sestavljeno in še ne zigrano dramsko oboje vse breme ter igrati večer za večerom, torej trikrat več kot normalno. Da se more z dramskim repertoarjem zasesti čim več predstav, se dajejo vse premijere izven abonementa, na kar se vsaka igra ponavlja za trojne abonemente. Razvrstitev predstav se mora ravnati po zdravju igralcev in igralk ter po različnih slučajnostih, ki so nepremagljive. Dvakrat se ne nudi nobena igra istim abonentom. Vsak abonent pa dobi vsako igro prej ali slej. Prosimo torej potrpljenja, ker pri najboljši volji ravnateljstva ter vzlic največjemu naporu dramskega oboja in vseh faktorjev ni mogoče za sedaj storiti več. Ko dobimo opero in opereto, se uredi vse in prav nič ne dvomimo, da se potem pozabijo današnje vojne neprilike. Vztrajajmo torej, saj se bliža svoboda tudi našemu, tako dolgo v verigah uklenjenemu Narodnemu gledališču!

Odborova seja »Slovenske Matice«, dne 17. oktobra 1918. Gospod predsednik se spominja v besedah pokojnega žel. revidenta, bivšega večletnega matičnega tajnika, iskrenega rodoljuba gospoda Frana Podkrajška in ravnotako vele-zslužnega in odličnega slovenista patra Škrabca in želi, da se zabeleži spomin na oba spoštovana pokojnika v zapisniku. — Matično denarno stanje je ugodno. — V smislu sklepa in pravil Pisateljskega podpornega društva, ki se je na zadnjem občnem zboru razšlo, prevzame Matica imovino tega društva z obvezo, da jo uporablja v podporo slovenskim pisateljem in njihovim družinam toliko časa, dokler se ne ustanovi novo društvo, ki bo upravičeno, prevzeto imovino sprejeti. — V slučaju razpusta na novo se snujočega društva »Krekova ustanova« je Matica pripravljena prevzeti in oskrbovati polovico v takem slučaju premoženja tega društva. Drugo polovico prevzame Leonova družba. — Matica izda s sodelovanjem mariborskega zgodovinskega društva in s podporo Jugoslovanske akademije Štrekljevo zgodovinsko slovnico, slovenskega jezika kot posebno založnino. — Od knjig za 1918. leto je ena gotova, druga je v delu. — 100letnico Vodnikovo počasti Matica prihodnje leto s kritično izdajo njegovih pesmi, opremljeno s esejističnim uvodom. Sprejet je predlog za izdaje slovnice zgodovinskih posameznih slovanskih narodov. Izvršitev izroči odbor Znanstvenemu odseku. — V spomin zblizanja s Poljaki izda Matica v prevodu večje delo iz poljske klasične literature. — Na ponudbo je nekaj prevodov, ki jih je Matica pripravljena kupiti. Gledala bo, da si nabavi rokopisov in bo skrbela za to, da pisatelji ne bodo čakali po nepotrebnem na honorarje.

Dnevne vesti.

— **Predsedstvo Narodnega Sveta na deželni vladi karnjski.** Danes dopoldne je bilo predsedstvo Narodnega Sveta pri deželnem predsedniku grofu Attems ter ga pozvalo, da mu izroči vse posle deželne vlade, ki so v zvezi s prehrano in preskrbo prebivalstva. Mesto da bi deželni predsednik Attems to takoj storil, je zaježil raje še enkrat starega avstrijskega šimeljčka ter izavil, da mora preje vprašati Dunaj. Predno pride povoljen odgovor z Dunaja, lahko na Slovenskem ljudje pomrjejo lakote. Ako se hoče Attems še naprej držati svojega mesta, je to sicer še kratak čas njegova stvar, umevno pa je, da Narodni Svet ne more niti dneva več odlašati z reorganizacijo aprovizacije in z uvedbo svojega prehranjevalnega in preskrbovalnega urada. Grof Attems je osebno odgovoren, če bi se vsled njegovega prizadevanja zavlekla rešitev neodložljivo važnega vprašanja aprovizacije.

— **Nujni zaboji brez navedbe vrednosti.** Nujni zaboji se bodo mogli odposiljati odslej na lastno odgovornost. Za zavarovanje teh odposiljatev pošta ne bo več odgovarjala. Obenem je določeno, da »nujna« odposiljatev ne sme presegati teže petih kilogramov.

— **Podaljšanje zatvoritve šolskih zavodov.** Vsled ukaza c. kr. namestništva ostanejo zatvorjeni vsi šolski zavodi v Trstu in okolici še do vštete nedelje, dne 10. novembra t. l.

— **Amnestija Frica Adlerja.** Iz Prage poročajo, da je v kratkem pričakovati amnestije za sodruga dr. Frica Adlerja, ki je svoj čas umoril grofa Stürgkha.

— **V Plzinju se je rodilo v enem tednu 15 otrok,** umrlo pa 75 ljudi. Rodilo se je 6 dečkov in 9 deklic. Pri umrlih je to razmerje 38:37. Za influenco jih je umrlo v enem tednu 43, za pljučnico le 3. Ni-li to katastrofalno? 15:75 ali 43:75!!?

— **Cene v Varšavi padajo.** Minuli teden so padle v Varšavi cene za različno blago skoro za 50 odstotkov. Manufaktura je padla za polovico dosedanjih cen, sladkor od 1200 na 1000 mark, moka od 5 na 3 marke. Padle so cene tudi drugemu blagu.

— **Odvetniški so zvišali tarife.** Na Dunaju so zvišali odvetniške tarife za sto odstotkov.

— **Darovi Narodnemu Vječu.** Zagrebški listi pišejo: Ravnateljstvo Zagrebske cestne železnice je darovalo Narodnemu Vječu 100.000 kron; nadalje je daroval g. Fran Petrič istemu 100.000 kron; uprava »Hrvatske Države« je prejela 24.944,50 kron.

— **Nova tovarna testenin v Zagrebu.** Banka za trgovino, obrt in industrijo, delniška družba v Zagrebu, je prevzela tovarno testenin Luciano Clementi na Sušaku, ki je na glasu, da je ena prvih hrvatskih tovarn testenin. Novi lastniki bodo premestili tovarno s Sušaka v Zagreb.

— **Društvo »Viator« v Zagrebu.** Pred kratkim se je ustanovilo v Zagrebu hrvatsko delniško prometno društvo »Viator« čigar namen je, prirejati potovanja, prodajati potniške liste, oskrbovati potujoče občinstvo v hotelih in prenočiščih sploh, prodajati mednarodnih časopisov in razne potniške potrebščine, posredovati zavarovanje popotnikov in njihov prtljage ter jemati v zakup hotele, gostilne, kavarne, kopališča in zdravilišča.

— **Skrito blago.** »Novine« pišejo iz Zagreba: Sedaj, ko se je začelo govoriti o miru, se je zelo zanimivo sprehajati po mestu. Vsi mogoči izdelki, ki se jih že dolgo ni videlo in ki so imeli strašno visoke cene: predvojni čevlji, površniki, obleke, rokavice in mnogo podobnega je videti sedaj v izlozbah, za zelo znižane cene. Nekateri trgovci poskušajo še dalje ohraniti stare cene, ali brez uspeha. Zato naj ljudje počakajo, ker bodo cene v najkrajšem času rapidno padle.

— **V Zagrebu dovelj mila.** V Zagreb je prispelo dva in pol vagona mila, ki ga je mogoče dobiti brez izkaznic pri vseh trgovcih.

— **Wilsonov trg v Zagrebu.** Hrvatski listi pišejo, da se je zapričela v Zagrebu akcija, da se eden mestnih trgov imenuje Wilsonov trg. To vprašanje pride na dnevni red zagrebskega občinskega sveta in tam tudi rešeno. Bajе nameravajo pretvoriti Zagrebčani v Wilsonov trg sedanji trg Khvena Hedervarya.

— **Neverjetna brezbriznost dunajske pošte.** Dunaju ne preti le stalna lakota, temveč tudi neposredna prehrabena katastrofa. V tem času, ko je Dunaj takorekoč navezan sam nase in na bližnjo okolico, ostajajo krušne pošiljke po tri tedne na dun. pošti, ne da bi se oddajale dalje. Ni čudno, da potem kruh segnijo in se pokvari. Neka dunajska tvrdka je prejela te dni za svoje delavce kruh iz Ogrske. Te pošiljke so ostale, kakor omenjeno, tri do štiri tedne na pošti in vse reklamacije so ostale neuspešne. Poštne spremnice so se izgubile in predno se je posrečilo, najti pošiljatev, se je kruh že pokvaril. In te pošiljke k vsej nesreči niso bile majhne.

— **Za 20.000 kron vrednosti so okradli neznan tatovi manufakturno trgovino Alojzija Buttija v Trstu.**

— **Za pol milijona osteparil.** Budimpeštanski natak Karl Nemet je izvalil od avstrijskih trgovcev več kot pol milijona kron; obljubil je, da bo poslal mast. Sedaj pa nenkrat ni ne o masti, ne o denarju, pa tudi o Nemetu nobenega sledu. Policija ga zasleduje.

— **Grof Kinsky okraden.** Članu gosposke zbornice grofu Zdenku Kinskyju je nekdo ukradel med vožnjo z Ogrskega na Dunaj štiri usnjene torbe, v katerih je bilo 200.000 kron. Grof je ravno spal in se je izrazil med ovadbo, da ga je tat kloroforniral.

— **Blagoslovljeni dunajski les.** Glejte, s čim bodo Dunajčani preskrbljeni: maščobo bodo dobili iz dunajskega lesa, ker je pričakujejo zastoj iz Ogrske in Ukrajine. Dunaj bo delal najbrž še večje experimente kot je iskanje maščobe v dunajskem lesu. Mogoče je, da se bo oziral enako tudi na dunajske Čehe, kot se zanima letos — poln velja, da je bila letina v letu 1918. zelo blagoslovljena — za ježice. Bajе že od leta 1911, ni bilo toliko ježic ko letos. Nabiranje ježic je menda utrudljivo, neprijetno delo, a kaj pomaga ko ni druge maščobe? ... Časopisi svetujejo, da se rabi pri nabiranju metla, pa tudi plačilo je veliko: nabiralnica plača krono za kilogram, torej, kdor nabere 20 kg v nahrbtnik (mu to zaplenijo! Op. stavca) dobi 20 K! No, dve osebe pa menda lahko nabereta 20 kg ježic na dan; za to dobita 60 dekagramov maščobe, pa to brez kart in brez front! Seveda pa se mora na teh 60 dekagramov maščobe nekaj časa počakati, dokler mu ne izdelajo ježic v maščobo. In nabiralnica mu zagotovi, da bo odgovarjala maščoba vsem zahtevam in da bo dobra za vsako hrano. Kilogram pa bodo prodajali po 15 K! Sedaj si pa zasadi, Dunaj, kolikor največ moreš bukev, saj so tvoje odrešenje, sovražniki pa naj ne mislijo, da nas ugonobe. Mi, Ljubljancani, ki ti to želimo, pravimo le: »Žal, da nimamo tako »blagoslovljenega« dunajskega lesa« v bližini.«

— **Izgubila se je usnjata zapestnica s srebrno uro z zlatim robčkom.** Ker je to ljub birniški spomin, se poštene najditelj prosi, da jo proti nagradi odda v mestni posredovalnici za delo.

— **Grobovi v internacionali.** V zadnjem času je v ententnih deželah — ali v za sedaj še okupiranem ozemlju — umrlo iz zgodovine internacionalnega delavskega gibanja precej znanih oseb. Med njimi je veteran belgijskega rudarskega gibanja, poslanec Cuvrot, neizogibni obiskovalec na mednarodnih rudarskih kongresih. Dalje poslanec von Lille Ghesquiere. Bil je najstarejši in zvesti pristaš Julesa Guesda. Francoska stranka je nadalje izgubila enega izmed svojih mladih intelektualcev sodruga Louisa Meisterja, po poklicu gimnazijski učitelj. Studiral je na Nemškem, spisal univerzitetno tezo o Karlu Marxu in bil marljiv sotrudnik francoskih socialističnih znanstvenih časopisov. Med vojno je imel nalogo, da preuredi šolstvo v zasedenem delu Alzacije, katerega so zasedli Francozi. Umrli je za špansko hripo, ki je tudi na Francoskem pobrala neznansko mnogo žrtev.

— **Cene oblekam v Angliji.** Angleški listi prinašajo inserate za jesenske obleke. Damski kostum iz ševota stane tam 132 K, en par čevljev 35 K, rokavice 7—8 K, damski zimski plašč iz najboljšje volne s kožnatim ovratnikom in s kožnatimi manšetami 230 K, šolska obleka za študente 66 K itd. V oglaših jamčijo za še dobro blago in dobro izvršitev. Da, česa vse ne napravi valuta!

— **Potres v Guatemali.** Iz Paname poročajo, da je bil v državi Guatemali hud potres, ki je zahteval 150 človeških žrtev. Razen tega je napravil potres tudi velikanško stvarno škodo.

— **Pohištvo alpskega hotela Trafoj (na Tirolskem).** Hotel je, kot znano, pogorel in ostalo je le leseno in pleteno pohištvo, posteljna oprava in druge stvari, potrebne v domaćini. Vse to je kupila dunajska mestna občina za okroglo 290.000 K in porabi pohištvo deloma za bodoče zdravilišče v Neulengbachu, deloma ga bo darovala v vojni poročenim.

— **V aeroplanu pobegnil z dvema milijonoma dolarjev.** Iz Moskve poročajo, da je vrhovni armadni komisar Stojanov vzel iz blagajne dva milijona rubljev in pobegnil z njimi v vojaškem aeroplanu k predsedniku donske republike Kramovu.

— **Ljudstvo imenuje sedanjo influenčno epidemijo »črna kuga«** in govori o tem, da postajajo trupla črna. Zdravniki zavračajo in pobijajo te nazore ter pravijo, da nastane pri močni pljučnici, združeni z influenco, telo radi močnega krvavenja pljuč tako vijoličasto.

— **Obžalovanja vredna občina.** V Zielenzigu izhajajoči »Neumärkisch-politisches Wochenblatt« je prinesel nedavno sledeč inserat: »Občina Gross-Kirschbaum išče za takoj nočnega čuvaja, pa samo takega, ki zna razločiti konja od prešiča. Naznaniti se je pri občinskem predstojniku Perschkeju.« Občina je lahko ponosna na ta oglas, postavlja se prav lahko z njim.

Zadnje vesti.

Odgovor avstro-ogrske vlade Wilsonu.

Dunaj, 28. oktobra. V odgovoru avstro-ogrske vlade predsedniku Wilsonu, ki je bil danes odposlan, se poudarja, da avstro-ogrska vlada soglašja z naziranjem, izraženim v izjavah predsednika Zedinjenih držav glede pravic narodov Avstro-Ogrske, posebno glede pravic Čeho-Slovakov in Jugoslov. V sled tega izjavlja avstro-ogrska vlada, da je pripravljena, ne da bi počakala izida drugih pogajanj, vstopiti v pogajanja glede miru med Avstro-Ogrsko in nasprotnimi državami ter se pogajati glede takojšnjega premirja na vseh frontah Avstro-Ogrske in prosi predsednika Zedinjenih držav, da ukrene zadevne priprave.

Armado in mornariško povelje cesarja Karla.

Dunaj, 28. oktobra. Cesar je izdal nastopno armado in mornariško povelje: Vojaki! Približuje se dan, ki ima Vam prinesiti povratek in mir. Dolžnosti, ki jih je izpolnjevati do onega trenutka, so posebno težke; vaše vojaške vrline, vaša previdnost in požrtvovalnost deločajo sedaj bolj kakor kdaj prej bodočnosti vseh narodov monarhije brez izleme in razlike. Vaša, v neštevilnih bitkah preizkušena močatost, vaša zvestoba in železna pokornost, ki vas je vsposobila za slavna dejanja brez primere, ostanejo neizpremenjena skala, ob kateri se morajo razbiti vsi napadi in valovi. Čas je poln resnih znamenjav. Te pa ne smejo do armade in mornarice. Čiste in priproste, kakor prisega, ki ste jo podali pred Vsegamogočnim, so, vojaki, vaše dolžnosti. Na teh se ne more nič izpreminjevati. V oboroženi sili so imeli od nekaj vsi narodi monarhije na enak način svojo domovino; radi tega je mogla storiti toliko velikega. Kakor je stopila v vojno, tako pojde preko težav sedanjosti, mirno in smotreno, častno in zvesto, do blagra vseh narodov. Božji blagoslov z Vami!

Karel I. r.

Novo avstrijsko ministrstvo.

Dunaj, 28. oktobra. Cesar je sprejel demisijo ministrskega predsednika barona Hussa-

reka in ostalih kabinetovih članov in je za ministrskega predsednika imenoval dvornega svetnika dr. Karla barona L a m m a s c h a. Nadalje je imenoval tajnega svetnika dr. Karla barona Banhansa vnovič za železniškega ministra, tajnega svetnika inženjerja Emila viteza Homanna von Herimberg vnovič za ministra za javna dela, tajnega svetnika doktorja Jana Horbaczewskega vnovič za ministra za ljudsko zdravstvo, tajnega svetnika dr. Friderika barona Wieserja vnovič za trgovskega ministra, tajnega svetnika Ernesta grofa Silva-Tarouca vnovič za poljedelskega ministra, tajnega svetnika Ludovika Paula, potrjujoč ga v vodstvu urada za ljudsko prehrano, vnovič za ministra, tajnega svetnika Edmunda viteza pl. Gayerja vnovič za notranjega ministra, tajnega svetnika dr. Kazimierza pl. Galeckega vnovič za ministra. Poleg teh je cesar imenoval tajnega svetnika dr. Pavla pl. Vittorellija za pravosodnega ministra, sekcijskega načelnika dr. Rikarda pl. Hampe za ministra za nauk in bogočastje, profesorja na dunajski univerzi dr. Ignaca Seiplja za ministra za socialno skrbstvo in profesorja na dunajski tehniki Josipa Redlicha za finančnega ministra. Hkrati je sekcijskemu načelniku Frideriku baronu Lehneju von Lehnshaim poveril vodstvo ministrstva za deželno brambo. — Dosedanjemu ministrskemu predsedniku baronu Hussareku je cesar podelil veliki križ reda sv. Štefana. V lastnoročnem pismu dosedanjemu ministru za socialno skrbstvo dr. Mataji si je cesar pridržal njegovo zopetno uporabo v službi. Dosedanjemu finančnemu ministru baronu Wimmerju je cesar podelil veliki križ Leopoldovega reda. V lastnoročnem pismu dosedanjemu domobranskemu ministru baronu Czappu si je cesar pridržal njegovo zopetno uporabo v službi. Dosedanjemu ministru za nauk in bogočastje vitezu Madeyskemu je cesar podelil red železne krone I. razreda in v posebnih lastnoročnih pismih odstopajočim ministrom izrazil zahvalo in priznanje za njihovo službovanje.

Hrvatski sabor.

Zagreb, 28. oktobra. Vse politične stranke so se zedinile, da se proglasi jutri v saboru odpad Hrvatske in Slavonije od Ogrske ter se Hrvatska pridruži državi Slovencev, Hrvatov in Srbov. Madžarski poslanci se seje ne udeležijo. — Ban Mihalović je s posebno naredbo zopet uvedel društveno in zborovalno svobodo.

Preobrat na Ogrskem.

Budimpešta, 28. oktobra. Cesar je poveril nadvojvodi Jožefu nalogo, da kot homo regius (kraljev pooblaščenec) prevzame rešitev ogrske krize ter stopi tozadevno v stik z vodilnimi politiki.

Grof Karolyi ustanovi protivlado.

Budimpešta, 28. oktobra. Voditelj neodvisne stranke grof Karolyi se je sinoči vrnil z Dunaja. Z istim vlakom je došel tudi nadvojvoda Jožef. Grofa Karolyija je sprejela tisočglava množica. Ljudstvo ga je slavilo kot ministrskega predsednika po volji ljudstva. Narodni svet je imel pozno v noč sejo. Zdi se, da namerava grof Karolyi ustanoviti protivlado.

Kriza na Ogrskem.

Budimpešta, 28. oktobra. Danes popoldne se je na trgu pred parlamentom vršilo veliko ljudsko zborovanje, ki ga je bil sklical narodni svet. Kot prvi govornik je nastopil grof Batthyány ter zahteval režim ljudske volje kakor tudi neodvisnost Ogrske kakor v gospodarskih, tako v vojaških in zunanje-politiških vprašanjih. Povdarjal je potrebo splošne, tajne in enake volilne pravice in zahteval, da se nemudoma in vsekakor sklene mir. V podobnem smislu so govorili posl. Martin Lovász y ter zastopniki socialnodemokratske in radikalne stranke. Za vzdrževanje reda so se bile odredile obsežne vojaške in policijske priprave. Red se ni motil nikjer.

Razorožitev hrvatskega vojaštva.

Osijek, 28. oktobra. Da se ne ponovi kaj podobnega kakor na Reki, sta dala general Schlichting in major Mesáros razorožiti hrvatsko vojaštvo. Ko so zvedeli za ta ukrep v Požegi, je napadlo tamošnje hrvatsko vojaštvo vojaška skladišča, pobralo orožje, obleko in smodnik ter odšlo na svoje domove.

Prehranjevalna odpomoč za Nemško Avstrijo.

Berlin, 28. oktobra. Državni tajnik Scheidemann je danes obvestil poslanca barona Pantza in Friedmanna, da je sklenil vojni kabinet danes dopoldne prehranjevalno odpomoč za Nemško Avstrijo. Pogajanja glede izvedbe se bodo vršila jutri s strani obojestranskih vladnih zastopnikov.

Socialni demokrati proti Ludendorffu.

Berlin, 28. oktobra. Demisija generala Ludendorffa je bila sprejeta. Istočasna prošnja feldmaršala Hindenburga za oslovitev pa je bila od cesarja zavržena. Socialno demokratično časopisje konstatira, da je socialno demokratična stranka zahtevala odslovitev Ludendorffa, ker je bil on predstavitelj onih krogov, katere so smatrali socialni demokrati kot odgovorne za podaljšanje vojne.

Posvet entente.

Pariz, 28. oktobra. »Agence Havas« poroča: Na današnji seji ministrskega sveta sta poročala predsednik Clemenceau in vnani minister Pichon o položaju z vojaškega in diplomatičnega vidika. Clemenceau je naznanil, da se bodo zvezne vlade brez odloga posvetovale o položaju ter storile potrebne sklepe. Ministrski svet se na prihodnji četrtek zopet sestane v palači Elysee.

Pogoji za premirje.

London, 28. oktobra. »Evening Post« je iz diplomatičnih krogov izvedela, da se bodo med pogoji za premirje z Nemčijo nahajale tudi sledeče zahteve: izročitev nemške artiljerije z municijo, okupacija Strassburga, Koblenza in Metz po ententnih četah.

Ogrska prepovedala izvoz živil.

Budimpešta, 28. oktobra. Ogrska vlada je prepovedala ves izvoz živil v Avstrijo in Nemčijo. Zadnje dni je bilo zadržano nad 3000 vagonov žita, namenjenega za avstrijske dežele. Ustavljen je tudi izvoz jaje v Nemčijo.

Ogrska in Rumunija.

Budimpešta, 28. oktobra. Grof Karolyi je izjavil, da bo zastavil vse moči, da se z Rumunijo doseže sporazum. Ne sme se čakati, da se uveljavijo tuji vplivi. Sporazum naj se izvrši na temelju pravice samoodločevanja.

Za pomiloščenje Frica Adlerja.

Praga, 28. oktobra. »Češke Slovo« poroča, da so se storili koraki za pomiloščenje dr. Frica Adlerja, ki je — kakor znano — svojedobno iz političnih razlogov ustrelil ministrskega predsednika grofa Stürgkha.

Železniška nesreča.

Zagreb, 27. oktobra. Na zemunski progi pred postajo Barcs-Topolja je danes osebni vlak zavozil v nek tovorni vlak. Mrtvih je 15 oseb, težko ranjenih pa 26. Ponesrečenci so večinoma vojaki.

Kralj Nikola prevzame zopet vlado.

Zeneva, 28. oktobra. Črnogorski kralj Nikola je došel na Krí, kjer zopet prevzame v svoje roke črnogorsko vlado.

Nova doba nas kliče na delo za naš dnevnik „NAPREJ“!

Vojna poročila.

Italijanska ofenziva.

Dunaj, 28. oktobra. Uradno se razglša: Vzhodno Brente divja srdita bitka na 20 kilometrov široki fronti. V gorovju med Brento in Piavo so se ponesrečili vsi sovražni napadi. Južno Fontana Secca včeraj izgubljeno višino smo danes z naskokom sovražniku zopet iztrgali. Ob Piavi so entente čete po močni artiljerijski pripravi pričele s svojimi napadi. Pri Valdo Biadene se je manjšim sovražnim oddelkom posrečilo prekoračiti reko; večinoma so bile vržene zopet nazaj. Pri Bigolinu in Vidorju so se sovražni poskusi, prekoračiti reko, izjalovili v našem ognju. Južno Vidorja so močnejše italijanske čete dosepele na levi breg Piave. Ljuti boji se vrše pri vaseh Moriago in Sernaglia. Z otoka Papadopoli so angleške čete prodrle do Tezze in San Polo di Piave. Danes zjutraj so se razvili novi boji ob Piavi.

Balkansko bojišče: Pri Lješju na albanski obali spopadi zadnjih stražnih čet. Ob srednji Drini boji z močnimi tolpani. Premikanje naših čet v Srbiji se vrši po načrtu.

Bitka na zapadu.

Berlin, 28. oktobar. (Uradno.) Na Flanderskem včeraj ni prišlo do večjih bojev. Sovražnik je poskušal prekoračiti kanal Oise; bil je zavržen. Med Oiso in Serro smo našo črto vzeli nekoliko nazaj. V odseku Souche so se izjalovili sovražni napadi. Zapadno Aisne le kraljevni boji. Na višinah vzhodno Moze smo zavrnili močne napade ameriških čet.

Balkansko bojišče: Južno od Rudnika in Topolje uspešni boji zadnjih čet. Ob obeh straneh Morave so naše čete le mestoma v vojnem stiku s sovražnikom.

Aprovizacija.

Krompir za II. okraj. Stranke II. okraja prejmejo krompir v četrtek dne 31. t. m. in v soboto, dne 2. novembra pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je ta-le red: V četrtek, dne 31. t. m. dopoldne od 8. do 9. števil. 1 do 130, od 9. do 10. števil. 131 do 260, od 10. do 11. števil. 261 do 390, popoldne od pol 2. do pol 3. števil. 391 do 520, od pol 3. do pol 4. števil. 521 do 650, od pol 4. do pol 5. števil. 651 do 780, od pol 5. do pol 6. števil. 781 do 910. V soboto, dne 2. novembra dopoldne od 8. do 9. števil. 911 do 1040, od 9. do 10. števil. 1041 do 1170, od 10. do 11. števil. 1171 do 1300, popoldne od pol 2. do pol 3. števil. 1301 do 1430, od pol 3. do pol 4. števil. 1431 do 1560, od pol 4. do pol 5. števil. 1561 do 1690, od pol 5. do pol 6. števil. 1691 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja. Kilogram stane 34 vin.

Aprovizacija juž. žel. Jutri, 29. t. m. ostane aprovizacija zaprta. Kruh se bo oddajal od 1 do 4 popoldan.

Razno.

* **Automatični vojak.** Po poročilu »Daily Maila« je iznašel neki danski inženir skrajno potrebno nadomestilo za vojake. Je to aparat, ki je sestavljen iz jeklenega cilindra, zasajenega v drugem, večjem. Automat spuste v zemljo. S pomočjo sestavljenega mehanizma, kojega spravlja v delovanje z brezžičnim brzojavljenjem, se posune notranji cilindar četrt metra nad zemeljsko površino in spravi tudi v delovanje metalca krogeli, ki je pred njim. Automat more baje dati tudi smer streljanju oziroma metanju. Automatičnega vojaka morejo baje iz daljave 4 do 8 ur (20 do 40 km) urejevati. S poizkusnjami se je pokazalo, da bi moglo nekaj stotin teh avtomatičnih vojakov ubraniti oddelene pozicije pred napadi zelo številne pehote, dočim se more te umetne vojake uničevati le posamezno. V danski armadi verjamejo baje, da bi se ohranilo z uporabo tega automata veliko vojakov.

* **Tega nam je še manjkalo!** Na Ogrskem imajo nove plemenitnike. Pravili so, da so plemenitaši potomci bivših roparskih tolp, sedaj bomo pa imeli novo vrsto plemstva, ki je nastala iz vrst vojnih milijonarjev. Ogrski uradni list prinaša dve lastnoročni cesarjevi pismi, katerih je imenoval za plemenitega tovarnarja Manfreda Weissa in imejitelja tovarne kož Theodora Wolfnera. Oba sta si pridobila med vojsko baje velike zasluge za vojno industrijo. Da so gledali predvsem, da obogate, nato se cesarjevi svetovalci ne ozirajo. (Del. Listy.)

* **Koliko je vreden naš papirnati denar?** Neki češki dunajski list pripoveduje tole: V V neki gostilni v Curihu v Švici je obedoval neki avstrijski dostojanstvenik. Natak mu je računal obed 280 K in ga vprašal, ali bo plačal račun v papirju? Dostojanstvenik mu pomoli 10 K v zlatu. »Prosim, to je pa druga stvar,« pravi natak in napiše drug račun, vzame 10 K v zlatu in vrne avstrijskemu gostu 78 K v papirju. Nekemu drugemu avstrijskemu gosposdu se je pripetilo še nekaj lepšega. Ko se je dobro najedel v gostilni v Bernu, so mu počile naramnice. Stopi v prodajalnico, da si kupi nove. Veljale so 96 centimov (vinarjev). Da avstrijsko krono v srebru. Na svoje veliko začudenje je dobil nazaj 4 centime in 1 K v papirju.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Učiteljska tiskarna
Ljubljana Frančiškanska ul. 6,

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županištva in urade. Najmodernejša plakata in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. — Litografija.